

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการดำเนินชีวิตในสังคมแต่ละสังคม บุคคลมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ หัวใจสำคัญของสังคมยุคนี้คือความรู้ มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยความคิดในการแก้ปัญหา และต้องรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน จำต้องพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพของตน เพื่อความพร้อมในการเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในการดำเนินชีวิต และเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน มุ่งให้คนมีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม การพัฒนาคนซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ กล่าวถึง กล่าวแสดงออก เป็นการสร้างความมั่นใจ และความภาคภูมิใจในตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของตนเอง มีความเต็มใจที่จะปรับปรุงตนให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน สามารถกำหนดแนวทางของชีวิตให้อยู่ในทิศทางซึ่งมีความหมายตามต้องการ เนื่องจากในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองไปสู่อนาคตที่ดีในด้านการมีเป้าหมายทางการศึกษา และอาชีพค่อนข้างลดลง แต่หันไปมีค่านิยม การแสดงออก การปฏิบัติตน และมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม

จากการที่วัฒนธรรมและลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทย ส่วนใหญ่มีความเกรงใจสูง ขี้อ่อนการเคารพพระบอวสุ และ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโต้แย้งคำที่มีความเห็นว่าเหมาะสม กรมวิชาการ (2534) และไพศาล วิสาโล (2536) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของเด็กไทยส่งเสริมให้เป็นคนหัวอ่อน ขอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ ส่งผลสะท้อนให้สังคมไทยมีวัฒนธรรมแห่งการยอมต่ออำนาจโดยไม่ตั้งคำถาม แม้บางครั้งจะเหมาะสมและถูกต้องก็ตาม เมื่อปฏิบัติจนเข้าก็กลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เคยชินอยู่ได้การปกครอง จึงทำให้พลาดโอกาสที่สมควรจะได้รับอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ปัทมา เรณูมาร (2539) กล่าวถึง การไม่กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมว่าเป็นเหตุมาจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ และครูของคนไทย มักเป็นการใช้อำนาจให้เด็กเชื่อฟังและทำตามโดยมิได้แสดงเหตุผล ส่งผลให้เด็กขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเองออกมา ทำให้ไม่รู้จักตนเอง ไม่ได้อยู่บนความคาดหวังของตนเอง และยอมรับตนเองเป็นบุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาตนให้มีคุณภาพ สำหรับพรพิมล เมืองแวง (2539) กล่าวว่า การกล้าแสดงออกเป็นลักษณะของบุคคลที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ควรที่จะเน้นให้บุคคลเป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงออกให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยนั้น จะมีเสรีภาพทางความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รู้จักสิทธิหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติของการพัฒนาตนเองและสังคม Clark (1978) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่พบโดยทั่ว ๆ ไปแบบหนึ่งคือ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูด เป็นลักษณะที่ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูดถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือความต้องการของตนเองอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น มีความวิตกกังวล มีความกลัว ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เคยปฏิบัติ ไม่มีทักษะ หรืออาจถูกอิทธิพลบางอย่างกดดัน ทำให้ไม่กล้าแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น อาจมองตัวเองในแง่ลบ สุดสาวท นามราชบุรี (2537) สรุปว่า บุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ได้มักจะเกิดความเครียดทางจิตใจ และมีผลต่อการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิต อันเป็นผลทำให้ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับ ละเอียด ชูประยูร (2538) กล่าวว่า ปัญหาความบกพร่องในพฤติกรรมกล้าแสดงออกส่งผลต่อสุขภาพจิตและบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก คนที่ไม่กล้าแสดงออกจะพลาดโอกาสที่ต้องการและจะต้องยอมทำตามความต้องการของผู้อื่น ผลคือตนเองไม่มีความสุข ก่อให้เกิดความวิตกกังวล และมีความยากลำบากในการปรับตัว ซึ่งอาจนำไปสู่โรคจิตโรคประสาทได้

จากผลของการสำรวจความกล้าแสดงออกของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกในแต่ละคณะ/ สาขาวิชา จากอาจารย์จำนวน 130 ท่าน ด้วยแบบสอบถาม (ภาคผนวก ง) เกี่ยวกับความสมควรในการได้รับการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ ในระหว่างวันที่ 1-20 กรกฎาคม 2549 (พิมพ์ สุฤทธิ, 2549) จากแบบสอบถาม ผลปรากฏว่ามีจำนวนร้อยละ 40 ของอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม ที่ตอบสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลสรุปว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลเป็นสาขาวิชาที่สมควรได้รับการพัฒนาในด้านความกล้าแสดงออก เนื่องจากเป็นสาขาที่เน้นในด้านการติดต่อสื่อสาร การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนา เพื่อให้ปรับตัวเข้ากับสู่สังคมยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการแข่งขัน และอาจารย์หลายท่านได้ให้เหตุผลว่า การที่นักศึกษาจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ดีจะต้องมีความ

กล้าแสดงออก ถ้านักศึกษาขาดความกล้าแสดงออก และไม่อาจปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้ อาจเกิดผลเสียตามมา เช่น การพลาดโอกาสในการคัดเลือกเข้าทำงาน หรือความวิตกกังวลกลัวว่าตนเองจะไม่ใช่ที่ยอมรับในที่ทำงาน ส่งผลให้อาจกลายเป็นบุคคลที่เก็บตัวตามลำพัง ขาดสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ไม่สมดุล บางครั้งคิดว่าตนเองไม่มีค่า ปัญหานี้จะพบมากในบุคคลที่ไม่มีเพื่อน เพราะไม่กล้าแสดงออก ฉะนั้นการแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงมีความสำคัญมาก เพราะในชีวิตประจำวันบุคคลต้องมีการติดต่อโต้ตอบกับบุคคลอื่น ๆ อยู่เสมอ หากไม่สามารถแสดงการโต้ตอบออกไปอย่างเหมาะสมตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนได้ จะเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวล พลาดโอกาสที่จะได้รับสิ่งที่ตนต้องการ ถูกคนอื่นเอารัดเอาเปรียบ ผลก็คือ ทำให้ตนเองไม่มีความสุข นอกจากนี้ สิริลักษณ์ อุ่นภูษา (2537, หน้า 2) ได้ให้ความเห็นว่า การไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนในชั้นเรียนนั้น จะมีผลต่อการเรียนการสอนมาก ทั้งต่อครูผู้สอนและนักเรียน ครูอาจไม่รู้นักเรียนมีความคิด มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากน้อยเพียงใด ทำให้ครูไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มที่ สำหรับนักเรียนนั้น การไม่กล้าแสดงออก เช่น ไม่กล้าพูดหน้าชั้นเรียน ไม่กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ไม่กล้าบอกความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนหรือชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน และเป็นปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อนในชั้นเรียน อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อบุคลิกภาพของนักเรียนในชั้นเรียนด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว เห็นได้ว่าบุคคลที่ประสบปัญหาด้านการไม่กล้าแสดงออก ควรได้รับการช่วยเหลือให้มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปรึกษาแบบกลุ่มเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ดิสระณี มีสมทรัพย์ (2544) ได้กล่าวว่า การปรึกษาแบบกลุ่มนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถสำรวจตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเองอย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ความคับข้องใจต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ และดังที่ วชิร ทรัพย์มี (2535) ได้กล่าวถึงวิธีในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า ควรที่จะให้เด็กได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในสังคมเพื่อนที่มีปัญหาล้าย ๆ กัน ซึ่งก็คือการใช้วิธีให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เพราะเป็นกระบวนการที่บุคคลซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการจะแก้ปัญหาคปัญหาหนึ่งร่วมกันมาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมิให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน เป็นการแสดงความรู้สึกที่ขัดแย้งในจิตใจได้สำรวจตนเอง ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาคหรือปรับปรุงตนเอง อีกทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าผู้อื่น

ก็มีความรู้สึกขัดแย้ง หรือความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่เขาคนเดียวที่มีปัญหา ทำให้แต่ละคนในกลุ่มเข้าใจตนเองว่าทำไมรู้สึกอย่างนี้ ตลอดจนได้มีโอกาสเรียนรู้ข้อมูลหรือทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ Gawrys and Brown (1970) ซึ่งได้กล่าวไปในแนวทางเดียวกันว่า สภาพการให้คำปรึกษาดังกล่าวเป็นการสร้างกระบวนการให้เกิดการยอมรับ มีความอบอุ่น ความไว้วางใจกันและกัน และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตนเองอย่างเต็มที่ สมาชิกในกลุ่มได้ทดสอบ ตรวจสอบ และเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า บุคลิกภาพพัฒนามาจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ บุคลิกภาพที่แสดงออกมาซึ่งสามารถสังเกตประเมินผลได้ เป้าหมายสำคัญของการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้รับการแก้ไข ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

นักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 จัดว่าอยู่ในช่วงชีวิตที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งจะเป็อนาคคของชาติต่อไป เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ หากวัยรุ่นไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองหรือมีความบกพร่องในด้านใดด้านหนึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวจะพบว่า การพัฒนาเยาวชนในสังคมไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาบุคลิกภาพที่ยังมีความบกพร่อง ส่วนวิธีการในการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว นั้น นักพฤติกรรมศาสตร์มีความเห็นว่า พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการแสดงออกไม่ได้เป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ และสามารถแก้ไขได้ จากสถานการณ์และปัญหาที่ถ่วงมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีความสำคัญอย่างมากในสังคมประชาธิปไตย ในสังคมควรมีการฝึกเยาวชนให้มีการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ทางตรงไปตรงมา มีความสามารถในการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็นของตนเองอย่างเปิดเผย มีความจริงใจ ซึ่งเด็กเป็นกำลังที่สำคัญของชาติส่วนหนึ่ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันทางสังคมต้องร่วมมือกันพัฒนาให้มีคุณลักษณะประการหนึ่งคือบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป

การให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวพฤติกรรมนิยมมีหลายวิธี วิธีหนึ่งคือ การใช้เทคนิคแม่แบบซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างพฤติกรรมใหม่ นักศึกษาอาจเรียนรู้พฤติกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้จากการสังเกตหรือเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้เทคนิคแม่แบบช่วยให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และช่วยเอื้ออำนวยให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่เคยเรียนรู้แล้วออกมา (Bandura, 1986) ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ Marlatt and Martha (1975) ที่กล่าวว่าเทคนิคแม่แบบ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการสังเกตพฤติกรรมของคนนั้น ๆ หรือกลุ่มนั้น ๆ โดยมีแม่แบบเป็นสิ่งเร้าให้ผู้สังเกตมีทัศนคติ ความคิด หรือพฤติกรรมเปลี่ยนไปตามลักษณะของแม่แบบที่ได้สังเกต ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการที่ทำให้ นักศึกษาสามารถเห็นการกระทำที่เป็นจริงและประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำนั้น ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้นักศึกษากระทำตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมีความประสงค์จะศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบคือพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงผลของการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สมมติฐานของการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
2. นักศึกษาที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง
3. นักศึกษาที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะติดตามผล
4. นักศึกษาที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง
5. นักศึกษาที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

6. นักศึกษาที่มีคะแนนความกล้าแสดงออกต่ำที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในระยะติดตามผลระยะหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของความกล้าแสดงออก รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้เทคนิคแม่แบบในการนำมาพัฒนาความกล้าแสดงออก เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียน การเข้าสังคม เพิ่มขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนพฤติกรรมกล้าแสดงออกต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 21 คน และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 21 คน ผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 16 คน สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

2.1.1 วิธีการแบ่งเป็น 2 วิธี ได้แก่ วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มโดยใช้เทคนิคแม่แบบ และวิธีปกติ

2.1.2 ระยะเวลา แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมกล้าแสดงออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertive Behavior) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อบุคคลอื่น เพื่อที่จะรักษาสិทธิของตนเองตามความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และความต้องการที่แท้จริงได้อย่างเหมาะสมตามสภาพการณ์อย่างเปิดเผย โดยที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เป็นพฤติกรรมที่สามารถพัฒนาตนเองและบุคลิภาพในทางบวกโดยที่สังคมให้การยอมรับในพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมกล้าแสดงออกในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1.1 การแสดงถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนที่ไม่เป็นการล่วงละเมิดหรือก้าวท้าวสิทธิของผู้อื่น

1.2 การกล่าวคำปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่ง หรือคำขอร้องที่ไร้เหตุผลอันสมควรของผู้อื่น

1.3 การกล่าวคำขอร้องหรือออกคำสั่งที่มีเหตุผลอันสมควรแก่ผู้อื่น

1.4 การแสดงความรู้สึกลงทางบวก และทางลบออกมาเพื่อให้ผู้อื่นทราบอย่างถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะอย่างจริงใจและอย่างตรงไปตรงมา

2. การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้รู้จักเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองอย่างถูกต้อง ค้นพบจุดเด่นของตนเองสามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3. การให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้เทคนิคแม่แบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบที่มีการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยจะเสนอแม่แบบเป็นตัวอย่าง โดยมีกระบวนการดังนี้

3.1 กระบวนการใส่ใจ (Attentional Process) บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลย ถ้าขาดความใส่ใจและขาดการรับรู้พฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใส่ใจมีดังนี้คือ

3.1.1 ลักษณะของแม่แบบ แม่แบบที่มีความเด่นชัด จดจำได้ง่าย มีความดึงดูดใจสูง มีความซับซ้อนของพฤติกรรมน้อยจะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก นอกจากนี้ ถ้าพฤติกรรม กิจกรรม และลักษณะของแม่แบบมีความสำคัญใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้สังเกต รวมทั้งพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกมีประโยชน์ต่อผู้สังเกตจะโน้มน้าวจิตใจผู้สังเกตให้ใส่ใจได้มาก

3.1.2 ลักษณะของผู้สังเกต กระบวนการใส่ใจนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในด้านการสังเกต การรับรู้ รวบรวมและตีความพฤติกรรมของแม่แบบ รวมทั้งมีความตื่นตัวในการใจพฤติกรรมของแม่แบบนั้น

3.2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) ในการเรียนรู้โดยวิธีการสังเกต บุคคลไม่สามารถจะเรียนรู้ได้มากถ้าปราศจากการเก็บจำ เพราะกระบวนการเก็บจำนั้นเป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของแม่แบบที่ได้สังเกตทุกครั้ง แล้วนำมาวางรูปแบบของพฤติกรรมที่แน่ชัดในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Coding) ที่จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้จะได้เห็นตัวแบบในเวลาอันสั้นก็ตาม การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำได้นั้น 2 ลักษณะ คือ มโนภาพ (Imaginal)

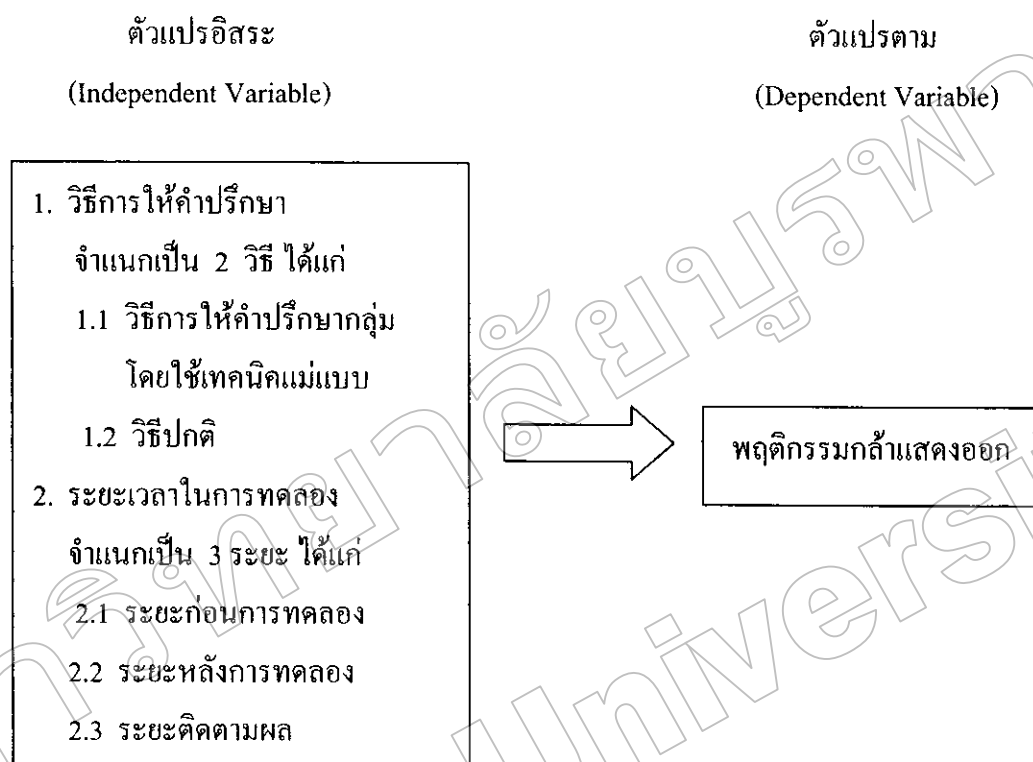
หรือภาษา (Verbal) การเก็บจำในรูปของมโนภาพ (Imaginal Coding) จะง่ายเข้าเมื่อมีสิ่งเร้า (แม่แบบ) มาแสดงให้เห็นบ่อย ๆ ส่วนการเก็บจำในรูปภาษา (Verbal Coding) พัฒนียงกว่ามโนภาพและจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น เพราะสัญลักษณ์ในรูปภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มากพอและง่ายต่อการสะสมความรู้ที่ได้มาไว้ด้วย นอกจากนี้การฝึกคิดหรือกระทำตามแบบแผนการตอบสนองของแม่แบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นการเลียนแบบจึงอาจเกิดขึ้นตามการกระทำของแม่แบบ โดยตรงทันที หรืออาจจะเกิดขึ้นหลังจากการสังเกตแม่แบบมาแล้วระยะหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นผลของกระบวนการเก็บจำในรูปแบบมโนภาพหรือสัญลักษณ์ทางภาษานั้นเอง

3.3 กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตคัดแปลงสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมด้วยการใช้กลไกของความคิด แต่ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมได้ครบถ้วนตามที่เขาสังเกตหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับระดับความคิด (Cognitive Level) และความซับซ้อนของพฤติกรรม รวมทั้งการคัดแปลงสัญลักษณ์ให้มาเป็นการกระทำที่แม่นยำด้วยจึงจะช่วยให้การกระทำตามแม่แบบได้ผลดียิ่งขึ้น นอกเหนือจากการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่มีอยู่แล้วของผู้สังเกตด้วยการให้แม่แบบและการฝึกฝน

3.4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มา (Acquisition) กับการแสดงออก (Performance) เพราะในชีวิตจริงบุคคลไม่สามารถจะกระทำตามแม่แบบได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกที่จะกระทำตามแม่แบบ เมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีที่ตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของแม่แบบโดยผู้สังเกตเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย

กระบวนการจูงใจมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยการสังเกตแม่แบบที่ได้สาธิตการกระทำอย่างหนึ่งซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วยการพยายามปรับปรุงข้อบกพร่องและได้รับรางวัลเป็นการตอบแทนจากการกระทำนั้น ก่อให้เกิดการเลียนแบบในสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งสังเกตการณ์กระทำนั้นอยู่

กรอบความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบความคิดในการวิจัย